

קובץ

הערות וביאורים

בנגלה, חסידות, ובלקו"ש

ויצא-י"ד כסלו
גליון ז (כז)

יוצא לאור ע"י

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

417 טראי עוועניו • ברוקלין ניו יארק

שנת המאה להולדת כ"ק אדמו"ר (מוהרי"צ) נ"ע
שנת חמשת אלפים שבע מאות וארבעים לבריאה

בס"ד.

ת ו כ ן ה ע נ י נ י ם

נ ג ל ה:

ביאור ברמב"ם פ"א מהל' שמיטה ויובל ה"ב . . . . ד

ל י ק ו ט י ש י ח ו ת:

בענין "חוץ למחיצתו" ביצחק . . . . . ה
בענין קדושת אר"י לפני כיבושה לשיטת רש"י . . . . ח
הקטר חלבים ואיברים . . . . . י
גדר המלכות דיוסף . . . . . יא

ג ל י ו נ ו ת:

בגדר יוכיח . . . . . טו
פעולת התשובה בעיר הנדחת . . . . . טו
בענין הנ"ל . . . . . טז
קפיצת הדרך דאליעזר . . . . . יז
חיוב ציצית בבגד בת ד' כנפות שלובשה להנאתו . . יז
איסור אכילה ביוה"כ פחות מכשיעור . . . . . יז

א. רמב"ם הל' שמיטה ויובל פ"א ה"ב: "אינו לוקה מן התורה אלא על הזריעה או על הזמירה ועל הקצירה ואחד הכרם ואחד שאר האילנות" וצריך ביאור דלכאורה הסיום ד"אחד הכרם וכו'" מקומו בה"א, דהתם מבאר דכל העושה מלאכה מעבודת הארץ או שאר האילנות ביטל מצות עשה ועבר על לא תעשה, שנא' שדך וגו' וכרמך וגו' הי' צריך לפרש דאחד הכרם וכו' אבל כאן בה"ב כשהמדובר הוא בפרטי העבודות (ולא במה הוא העבודה) מה שייך כאן הסיום דאחד הכרם וכו'. ולכאורה הי' אפשר לבאר דכוונת הרמב"ם הוא לבאר שלא נטעה לומר דכיון שאינו לוקה מן התורה אלא על העבודות המפורשים בקרא (וכפי שמבאר בה"א ועיין ברדב"ז וכס"מ שם) הו"ה שאינו לוקה אלא בשדה וכרם המפורשים בקרא, ולכן מסיים דלגבי הא לא אמרינן כן, אלא אפילו שאר האילנות שאינם מפורשים בקרא ג"כ לוקה על אלו העבודות. אלא דלפי"ז יוקשה, דא"כ הי' צריך להיות מקומו לאחר ה"ג (אחרי שמבאר "ולמה פרטן הכתוב לומר לך" וכו').

ואולי אפשר לומר בזה, דהנה כפי הנראה (לכאורה) מלשון הרמב"ם בהלכות אלו, (א, ג) הנה בכל מלאכה מעבודת הארץ או עבודת האילן ביטל מ"ע ועבר על ל"ת (וכפי המבואר ברדב"ז שם שכל שיטתו בכלל ושבתה ישנו בהלאו) אלא דלגבי מלקות, אינו לוקה אלא על ארבעה עבודות (הנ"ל), (ועיין בגמ' בריש מו"ק דמעיקרא תפס הל' "אבות אסר רחמנא תולדות לא אסר רחמנא, ואח"כ הל' "אהני תולדות מיחייב אאחרינייתא לא מיחייב, והרמב"ם תפס לשון אחרון ואכ"מ להאריך) וא"כ אפשר לומר, דהעיקר דבא להשמיענו בה"ב הוא לא הדין דמלקות (דבזה יובן יתור הל' דבה"ג) דלוקין אלא על ארבעה עבודות (הנ"ל). אלא דמבאר בזה דלמה עוברים בל"ת על כל העבודות, דהמיעוט הוא רק לגבי מלקות (כנ"ל) ולכן מסיים דבזה יובן ג"כ דלמה אין מחלקים בין כרם לשאר אילנות מכיון דכל שהוא בעשה ישנו ג"כ בל"ת (ולגבי שאר עבודות ישנו מיעוט (על מלקות) אבל לגבי שאר אילנות נשאר הכלל כנ"ל).

א' מהת'

ב. בלקו"ש פ' תולדות ש.ז. ביאר בארוכה דגם לשיטת המדרש שכבר בברית בין הבתרים נתן הקב"ה את ארץ ישראל לאברהם ולזרעו אחריו, ונקנה להם, מ"מ ה' הגזירה דעליונים לא ירדו למטה ותחתונים לא יעלו למעלה, ולכן לא ה' אז האפשריות שהקדושה ה' נקבע בהחפצא דארץ ישראל, עיי"ש בארוכה.

והא דמבואר במדרש דאמר הקב"ה ליצחק גור בארץ הזאת וכו' "את עולה תמימה מה עולה אם יצאת חוץ לקלעים היא נפסלת אף את אם יצאת חוץ לארץ נפסלת" (ולכאוף לפי הנ"ל שלא ה' עדיין הענין דקדושת ארץ ישראל, למה ה' אסור לו לצאת הנה מבאר בזה בס"ו וז"ל: דאס וואס אן עולה טאר ניט ארויסגענומען ווערן חוץ לקלעים און "אם יצאת היא נפסלת" איז ניט צוליב דעם גדר הקדושה (וואס זי איז ארויס אין א מקום פון א נידעריקער דרגא פון קדושה), נאר ווייל דאס איז "חוץ למחיצתה" - און דאס איז א דין כללי בא יעדער בשר וואס איז "יצא חוץ למחיצתו", ואדרבה דער דין לערנט מען אפ פון פסוק "ובשר בשדה טרפה לא תאכלו" (וואס רעדט ניט וועגן בשר קודש): (כיון שיצא בשר חוץ למחיצתו נאסר"), היות אז דער סוג בשר האט זיין מחיצה, וואס איז מגדיר דעם מקום קבוע וואו עס באלאנגט, דערפאר איז "בשר ק"ק שיצא חוץ לחומת העזרה ובשר קק"ל שיצא חוץ לחומת ירושלים" אדער "בשר הפסח שיצא חוץ לחבורתו" אדער אן "עובר שהוציא ידו" ווערן זיי "נפסל ונאסר לעולם" ווייל "כיון שיצא בשר חוץ למחיצתו נעשה כטרפה", און וויבאלד אז לויט דעם מדרש איז אמירתו של הקב"ה מעשה און א"י האט שוין דעמאלט (פון זינט ברית בין הבתרים) באלאנגט צו די אבות, דעריבער קומט אויס אז דורך דעם וואס דער אויבערשטער האט אים (יצחק'ן) געהייסן זיך מקריב זיין אלס אן עולה תמימה, איז בדרך ממילא ארץ ישראל נקבע געווארן אלס מקומו ומחיצתו (בדוגמא ווי דורך הקרבת העולה ווערט די עזרה איר מקום ומחיצה קבועה) ובמילא איז חו"ל לגבי אים "חוץ למחיצתו". עכ"ל.

ולא הבנתי דהן אמת דיסוד האיסור דיוצא חוץ למחיצה אינו מחמת שיוצא לקדושה נמוכה, שזהו סיבת הלאו, אלא יסוד האיסור בזה הוא מה שיוצא

- ממקום -

ממקום מחיצתו בכלל, וכנ"ל דלכך הוה לאו זה גם
בבשר חולין, (ועי' ג"כ בספר מקור ברוך ח"א סי'
י"ט, ובחידושי הגרי"ז על הרמב"ם ריש הל' פסולי
המוקדשים, ובחידושי הגרי"ז למסכתות ח"ג סי'
ל"ב), אבל מ"מ בכל הדינים הנזכרים יש טעם
וביאור למה הוה זה מקום מחיצתו, דבבשר ק"ק הוה
חומת העזרה מקום מחיצתו מחמת קדושתו וקדושת
העזרה, וכן בבשר קדשים קלים הוה חומת ירושלים
מקום מחיצתו מחמת קדושתו וקדושת ירושלים, (ועי'
זבחים פ"ה משנה ה' ומשנה ו' וברע"ב שם, וילפינן
זה מקראי) וכן בעובר שהוציא ידו, דרחם האם הוה
מקום מחיצתו וכמ"ש רש"י בחולין סח, א ד"ה ובשר
(המצויין בהערה 62) וז"ל: כלומר חוץ למחיצתו
דהיינו לאויר, שרחם זה הוה לי' מחיצה להחירו
בשחיטה, וכיון שיצא הרי הוא כטרפה כו' עכ"ל.
וכן בבשר הפסח שיצא חוץ לחבורתו, דגילתה התורה
הדין דבבית אחד יאכל וכו' וזהו מחיצתו, וכמבואר
בפסחים פו, א עיי"ש, ולכן אמרינן דבזה גופא
שיוצא ממקום "מחיצתו" שקבעה לו התורה, נעשה
כטרפה ונפסל, אבל בנידון דידן, כיון דלפי המבואר
לא הי' אז עדיין הענין דקדושת הארץ, א"כ מאיזה
טעם נאמר בכלל דכיון שהוא עולה תמימה, הוה ארץ
ישראל "מקום מחיצתו", דאיזה קשר יש כאן בין עולה
תמימה, לארץ ישראל, אם אין בו קדושה, אלא קנין
ממוני, ולמה יהא זה כלל מקום מחיצתו? וצ"ב.

ועי' בס"ב שכתב וז"ל: פון דעם איז מוכרח
אז בזמן האבות איז ניט שייך געווען דער איסור
יציאה פון א"י לחו"ל, און במילא אויך ניט שייך
אז די אבות זאלן זיין נזהר אין דעם, כאטש זיי
האבן מקיים געווען כל התורה כולה עד שלא ניתנה,
ווייל דער גדר פון קדושת הארץ (בנוגע דער יציאה
מהארץ) האט נאך דעמאלט ניט חל געווען. עכ"ל,
ובהערה 25 שם כתב: לא מיבעי לדעת הרשב"ם ...
שאיסור יציאה לחו"ל הוא לפי שמפקיע עצמו מן
המצוות, והיינו ממצות התלויות בארץ ... שקדושה
זו מובן שלא הייתה עדיין בימי האבות, אלא גם
להדיעות ... שמצות ישיבת א"י אינה מצד קיום
המצוות התלויות בארץ אלא משום קדושת הארץ ...
הרי י"ל שג"ז תלוי כאשר היא מקודשת גם לחיוב
מצוה ... ועכ"פ - לאחר שנתחייבו במצוות, מעת
שנכנסו בנ"י לארץ ... ע"כ.

ולכאור' אינו מובן כיון שמבאר אח"כ בסעיף

ד' דבימי האבות לא הי' שם עדיין קדושה כלל, כיון שהי' לפני מ"ח, א"כ למה צ"ל כאן דלא הי' אז האיסור לצאת כיון דאכתי לא נתחייבו במצוות וכו' ותיפוק לי' בפשטות כי לא הי' אז קדושה כלל?

ועי' ג"כ בהערה 47 שכתב וז"ל: ואיסור יציאה מהארץ נוגע לקביעות הקדושה בגוף הארץ... ועפ"ז יל"פ הקס"ד דיצחק לצאת מהארץ... כי גוף הארץ לא נתקדש אז עדיין... ע"כ.

והנה אי נימא דלא הי' אז שם קדושה כלל, למה צריך להדגיש שאיסור יציאה מהארץ נוגע לקביעות הקדושה בגוף הארץ? גם הי' אפשר לבאר הקס"ד דיצחק לצאת מהארץ כיון שלא הי' שם קדושה כלל?

ומכ"ז לכאו' משמע (וכן מהלשון הנ"ל בסעיף ב' "ווייל דער גדר פון קדושת הארץ בנוגע דער יציאה מהארץ האט נאך דעמאלט ניט חל געווען") דבאמת הי' שם קדושה גם אז, אלא שהי' רק באופן מקיף, וע"ד המבואר בהערה 46 עיי"ש, ואפ"ל דעי"ז שהקב"ה נתנה לאברהם ולזרעו אחריו, הנה זה גופא פעל שם קדושה (וראה ס"ג בסופו), אלא דכיון שהי' לפני מ"ח לא הי' חלות הקדושה באופן של קביעות בגוף החפצא של הארץ, כהלשון בסעי' ד', ועפי"ז מובן מה שמדגיש דמ"מ לא הי' אז איסור לצאת מחו"ל, כי איסור זה הוא דוקא באם הקדושה הוא בקביעות בהארץ, ומעת שנתחייבו במצוות וכו'. (ועי' הערה 68).

ואין זה סתירה למה שהקשה בהערה 48 מזה שהשתוקקו האבות ליקבר שם, ותירץ... די"ל מפני שרצו להיות שם תיכף כשיתקדש עיי"ש, דהקושיא הוא דכיון דבגוף החפצא דהקרקע לא הי' שום קדושה, א"כ למה רצו ליקבר שם.

ולפי"ז אפשר לומר דכיון דעכ"פ הי' שם קדושה באופן מקיף, לכן הנה עי"ז שיצחק הי' עולה תמימה, נעשה ארץ ישראל ל"מקום מחיצתו", כיון דסוכ"ס יש שם קדושה באופן מקיף.

ומ"מ אם הי' יסוד האיסור דעולה שיצאת חוץ לקלעים היא נפסלת, מפאת שיצאה מקדושה נעלית לקדושה נמוכה, לא הי' איסור זה שייך ביצחק, כיון דגם בארץ ישראל לא הי' אז הקדושה בקביעות בגוף המקום.

- ולכן -

ולכן כתב דיסוד האיסור הוא "חוץ למחיצה",
דזהו דין כללי שסייך גם בבשר חולין כנ"ל, דכל
בשר שיוצא חוץ למחיצתו נעשה כטרפה ונפסל, וכיון
שיצחק ה' עולה תמימה נעשה ארץ ישראל ל"מקום
מחיצתו" (כנ"ל מצד הקדושה שבאופן מקיף), לכן
הי' אסור לצאת לחו"ל, כי זהו חוץ למחיצתו.

אלא דמפשטות לשון הנ"ל בהשיחה, משמע דזה
שא"י נעשה ל"מקום מחיצתו" אינו מצד הקדושה, אלא
מצד הבעלות והקניין ממוני שהיו להאבות בארץ ישראל,
וא"כ אכתי צ"ב בכל הנ"ל.

כן יש להעיר, דלפי מ"ש דהאיסור הוא רק
מצד ובשר בשדה טרפה וכו', שזהו גם בבשר חולין
כנ"ל, הנה לפי"ז הי' הלשון בהמדרש צ"ל יותר "אם
יצאת חוץ לקלעים נאסרת", (כטרפה) דהלשון "נפסלת"
סייך יותר כשהוא פסול מצד קדשים, ע"ד שמביא
בהערה 65 הפסוק "הן לא הובא את דמה אל הקודש
פנימה" וכו' עיי"ש, ועי' רמב"ם פ"ה מהל' מאכלות
אסורות ה"ט (שבהערה 60) שלשונו הוא דכל בשר שיצא
חוץ למחיצתו נאסר, (דזהו מצד הפסוק דובשר בשדה
כו' כמש"ש), וכך בהל' קרבן פסח פ"ט ה"ב: (שבהע'
59) נאסר באכילה, משא"כ בהל' מעשה הקרבנות פי"א
ה"ו (דשם יש גם הפסוק שבקדשים מצד "פנימה")
כתב: נפסל ונאסר, (ועי' בהגרי"ז הנ"ל), וכיון
שנתבאר דכאן איירי רק בהדין דחוץ למחיצה, לכאן
הי' צ"ל הלשון נאסרת? ואולי אפ"ל משום שבאדם
לא שייך הלשון דנאסרת אלא נפסלת, נקט לשון זה
ג"כ בעולה.

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי
- ר"מ בישיבה -

ג. בלקו"ש תולדות ש.ז. מבאר בארוכה שיטת
רש"י בנוגע קדושת אר"י, דעד זמן הכיבוש לא הי'
קדושה בפועל באר"י, וזהו מה שרש"י מדגיש בפירושו
(בנוגע לציווי הקב"ה ליצחק אל תרד מצרימה)
דאיסור יציאתו מאר"י אינה מצד מעלת וקדושת אר"י
אלא העיקר פה הוא השלילה ש"אין חוצה לארץ כדאי
לך" והיינו מצד החסרון שבחו"ל כי בחו"ל הי'
הקב"ה רק "אלקי השמים" ולא "אלקי הארץ" דשמו
הקדוש לא הי' מורגל בפי' הבריות משא"כ באר"י דשם
הי' גם "אלקי הארץ".

ואמנם גם מובן מהשיחה דאין הכוונה שלא

- הי' -

הי' קדושה כלל קודם הכיבוש, אלא (כפי המובן מהשיחה הנה) הכוונה היא שקודם זמן הכיבוש לא הי' קביעות הקדושה בגוף הארץ וכמו שמאריך שם בהערות (46, 68, 69) דלכאורה מוכח מכו"כ מקומות דכן הי' קדושה באר"י קודם הכיבוש והוא מבאר דקביעות הקדושה לא הי' אז.

ועפ"ז צ"ב מש"כ בלקו"ש ח"ה (ע' 8) בהערה 32 "אף שגם אז הי' בה קדושה (ראה רש"י תולדות כו, ב) הרי לא היתה אז ארץ ישראל (ראה רש"י לך יג, ז. טו, טז) וכו'".

ולכאורה בהשקפה ראשונה הי' נראה לומר דכוונתו כמו שכתוב אצלינו בהשיחה (בהערות) דאף שמוצאים שהיתה קדושה הנה לא היתה אז ארץ ישראל, דהקדושה לא הי' בקביעות בגוף הארץ אלא באופן מקיף ובמילא פעולתה של הקדושה לא היתה לה קשר עם הארץ מל"א ארציות וגשמיות ולכן בגילוי היתה אז כשאר כל הארצות (וכמו שמביא שם בהערה גופא מהמכילתא בתחלתה דעד שלא נבחרה ארץ ישראל היו כל הארצות כשרות לדברות) ולא היתה אז הקדושה באופן שיהי' נפעלת וניכרת בארץ. דוקא כשהי' כיבוש אר"י אז היתה (ע"ד בברי"מ דאף שהקדו' הי' גם קודם הברי"מ אבל בהברי"מ נפעל שע"י הקדושה נעשה שינוי בבשרכם בשר הגוף הגשמי) הקדושה בעצם מהות הארץ ונהיתה ארץ ישראל.

אלא שקשה מזה שבהערה הנ"ל מביא הראי' לזה שהי' קדושה באר"י מהרש"י שבפ' תולדות פרק כו פסוק ב שזהו הרש"י שעמד עליו כ"ק אד"ש בהליקוט תולדות ש.ז. וביאר בארוכה דאין משם (מהענין דעולה תמימה) ראי' כלל דהי' בה קדושה כי איסור יציאתו הי' רק מצד שבערן מעלתו של יצחק שהי' "עולה תמימה" אין כדאי לו היציאה לחוץ לארץ כיון דשמה בחו"ל אין שמו רגיל בחוץ לארץ, ולפי"ז מה מקום לראי' דהי' קדושה מהרש"י שבפ' תולדות, ואי"ז מתאים לכאורה למש"כ בלקו"ש ח"ה.

ולהעיר מלקו"ש ח"י (ע' 35) שמבאר בנוגע מי המבול דלשיטת רש"י בפשט"מ לא היו מים רותחין והיינו דלא כמש"כ בלקו"ש ח"ה (ע' 51) בהערה 32 שע"פ דרך הפשט מי המבול היו רותחין. ושם גופאופא (בלקו"ש ח"י) בהערה 43 באווארנט ער סתירה זו, וז"ל: "ואולי י"ל מכיון שאין רש"י מפרש דעתו

- בזה -

בזה בפירוש, ישנו מקום לומר גם להיפך - כבלקו"ש ח"ה ע' 51 הערה 32 [וכדרכו של רש"י בפירושו עה"ת להביא בכו"כ מקומות ב' פירושים ושיטות ויותר, וגם סותרים זל"ז וכו'] "עכ"ל. המורם מזה דכשם שרש"י גופא יכול להביא ב' פירושים הפכיים מצד שבפש"מ גופא יכול להיות כמה אופנים כן יכולים ללמוד ברש"י במקום שאין דעתו מפורש גם ב' פי' הפכיים.

ועפ"ז אולי י"ל כן גם בהנוגע לעניננו (בהסתירה שבין מ"ש בלקו"ש ח"ה שם (ע' 8) למ"ש בלקו"ש תולדות ש.ז.) שהם ב' ביאורים בפש"מ, וצריך בירור בזה.

מנחם מענדל רסקין

ד. לקו"ש יתרו תשל"ט סי"ג: "דער זמן פון עבודת הקרבנות במקדש איז נאר ביום, ווי מ'לערנט דאס אפ (מגילה כ, ב. תו"כ צו ז, לח. רמב"ם הל' מעה"ק רפ"ד) פון "ביום צוותו" (צו שם), זעט מען אבער אז הקטר חלבים ואברים איז מצוותן כל הלילה (משנה מגילה שם. תו"כ שם ו, ב.) - לאחריו פון "עלי' השלם", פון עבודת המזבח, נאך דעם תמיד של בין הערביים; און עד"ז איז די עבודה פון תרומת הדשן וואס איז פארבונדן ניט מיט גמ' עבודת היום, נאר מיט התחלת עבודת היום - לפניו".

"ועפ"ז י"ל אז דער דמיון פון מזבח צו זאב הטורף איז מגלה אז דער הקטר חלבים ואברים לאחריו - כל הלילה, און תרומת הדשן לפניו - איז דאס א גדר אין מזבח, מזבח איז טורף מלפניו ומלאחריו: ד.ה. שלימות אין דעם ענין המזבח .. איז פארבונדן מיט דער עבודה וואס ס'איז דא אויף אים אין דעם זמן שלפניו ולאחריו במשך הלילה; וע"ד ווי עס שטייט אין מפרשים "חייבין להשאיר מן האברים והחלבים להקטיר בלילה לכבוד המקום כדי שלא יהא בטל המזבח לא ביום ולא בלילה". "בכור שור לצו, ו, ב. ובק"א לתו"כ שם: ופירוש הפסוק היא העולה כו' שאע"פ שכל הקרבנות קרבין ביום, העולה תהי' על המזבח כל הלילה כו' כדי שיהי' כל הלילה על המזבח". (הערה 71 שם). עכל"ק.

ולכאוף מ"ש "חייבין להשאיר מן האברים והחלבים להקטיר בלילה", תמוה מגמ' מנחות (עב, א) ורמב"ם (מעה"ק פ"ד ה"ג), דהקטר חלבים ואברים דוחה שבת משום דחביבה מצוה בשעתה. שהרי אפשר

- להקטיר -

להקטיר גם בלילה, - וא"כ איך יתכן שיהיו "חייבין" להשאיר בלילה?

והרב ש.ד. הכהן הקשה: ולכאוף הנ"ל הוא בסתירה למה שחידש בלקו"ש ח"ג צו, שהמצוה בהקטרה הוי רק ביום ולא בלילה, ע"ש" (לוד ריש גליון יד).

והנה מ"ש הנ"ל עוד: "אולם לפי מה שחידש (בגליון לד ס"כ דברוקלין) הרב קלמנסון, שהמצוה מקיים בכזית גרידא ע"ש, א"ש ודו"ק" - זה אינו, שהרי דברי הרב קלמנסון מיוסדים על ההנחה, שרק ביום בלבד איכא העבודה והמצוה של הקטרה, והלא כאן בשיחה מפורש ד"מצותן כל הלילה" - הגם שבמשנה דמגילה כ' רק "כשר", מ"מ מפרשו שהכוונה ל"מצוה". - א"כ עדיין לכאוף השאלה מח"ג, דמשמע שאין מצוה דהקטרה בלילה? (עי' משנה ריש ברכות "מצותן").

ובלא"ה מ"ש ריממ"ק דמצות הקטרה סגי בכזית ליחא, שהרי מפורש בפסחים (סד, ב) ובתו"כ (פ') ויקרא, דיבורא דנדבה פי"ד) שלקיום מצות הקטרה בעינן שלא יהי' מקטיר החלבים של קרבן אחד בשני פעמים, אלא בפעם אחת בבת אחת (כך פי' בזית רענן (להמג"א) את דברי הראב"ד "שלא יפסוק בהקטרת הקרבן" על תו"כ הנ"ל, - וכ"ה במאירי פסחים שם, ובקרבן אהרן על תו"כ (פי"ז) שם. עש"ה), ולפי"ז ליחא לחידושו של הריממ"ק, וגם אין מקום לתירושו של הרב ש.ד. הכהן שיקטיר כזית לבד ביום לקיים המצוה, והשאר ישאיר להלילה, כיון שבזה מבטל את כל המצוה כנ"ל. - ועי' מה שהארכתי בזה, בגליון טל דברוקלין, ובגליון יא ס"ח דסיאטעל, ועי' מ"ש הרב ש.ד. הכהן בגליון (סיאטעל) יב, ס"ו: "ובאם נאמר כפי שתפס ריד"ק .. כיצד יפרש הנ"ל בלקו"ש יתרו שם", עכ"ל. ועי' מ"ש להשיב הנ"ל בגליון (מאריסטאון) קכג ס"ג.

וכן מ"ש הנ"ל בגליון יד דלוד: "וכן י"ל ע"פ מה שתי' שם אחי הרב ש.י. עכ"ל, - ולע"ד אין שום תירוץ עפמ"ש אחיו. דהנה בגליון נח דברוקלין ס"ג כתב הרב ש.י. הכהן בישוב שאלת ריממ"ק בגליון לד, שם: "דהנה הרמב"ם לא כ' לפי שחביבה מצוה בשעתה .. אלא כ' את הדין שכתבו בלי טעם מפני שטעם ע"ז לא מבואר בגמרא - אמנם עיקר הטעם בדין זה הוא כמבואר בהשיחה) ואח"כ

- כ' -

כ' כהוספה להדין הנ"ל, חביבה מצוה בשעתא שהוא מראה על גודל החביבות עד דמשו"ז דחינן את השבת. וזה מראה על גודל החביבות של העבודה שהוא רק בשעתה, כנ"ל. וזה מוסיף בהדין דלהקטיר ביום כמובן, עכ"ל - ועי' בגליון קא (ברוקלין) ס"ז מ"ש לסתור את הדברים הללו עש"ה).

ולפי"ז אינו מובן איזה תירץ יוצא לפי הנ"ל, כיון דלפי דבריו איך יתכן שיהיו "חייבין" להשאיר בלילה? והרי המצוה הוא רק ביום בלבד, ובזה שמשאירים בלילה דוקא מפסידים את המצוה.

והנראה בזה ליישב, דבאמת אית מצוה ואית מצוה, ולדעת הזית רענן בשיטת הראב"ד, ומאירי ורש"י (דפסחים), דמצות הקטרה כאחת, הכוונה היא דוקא שיקטיר פעם אחת ובבת אחת - לפי"ז באמת הי' מקטירים בפועל (היינו שהי' שמים את כל האברים והחלבים) על המזבח רגע לפני לילה, כלומר מבעוד יום, ובזה בהחלט קיימו מצות הקטרה כדבעי, - ומעתה קיים עוד מצוה (אחרת) והיינו מה שדן בלקו"ש יתרו הנ"ל "העולה תהי' על המזבח כל הלילה כו'". כדי שיהי' כל הלילה על המזבח, והיינו שלא עושים שום עבודה בלילה, כיון שכבר שמו הכל על המזבח מבעוד יום, ובלילה "איז דאס א גדר אין מזבח.. חייבין להשאיר מן האברים והחלבים.. כדי שלא יהא בטל המזבח לא ביום ולא בלילה".

ועי' ג"כ לקו"ש ח"ג (ע' 62): "אבל בלילה שאין עבודה בבית המקדש" וגם בלקו"ש יתרו הנ"ל נזהר מלכתוב "עבודה" גבי הקטרה כל הלילה (משנה מגילה כ, ב. רמב"ם שם ה"ב) - הרי ענינו שמעלה אותם על המזבח ותו נקטרים מאליהם כל הלילה עכ"ל, והיינו כנ"ל שיש גם מצוה (שאינו "עבודה") שיהיו "נקטרים מאליהם כל הלילה", אבל בהחלט צריכים להעלות אותם מבעוד יום כדי לקיים מצות הקטרה.

וגם אלו שלא הספיקו להעלותם על המזבח מבעוד יום, שוב גם מה ששמים על המזבח בלילה, אין בזה כלל גדר של "עבודה", אלא גדרם הוא שיהיו "נקטרים מאליהם" בלבד וכמ"ש בהמשך ההערה שם עש"ה, ולפי"ז מיושב היטב שאלתו בגליון יד דלוד, ובגליון קכג ס"ג דמוריסטאון, ולק"מ - וגם נסתר השגת הרב ש.ד. הכהן בגליון יב דסיאטעל ס"ו, כמובן ודו"ק.

- והנה -

והנה לפמ"ש בזרע אברהם (סי' ד אות יג - וע"ש רס"ו) בביאור דברי הראב"ד, דהמצוה הוא להקטיר כל האימורין בלא הפסק הקטרה אחרת ביניהן, ולא שצריך שיהי' מעשה ההקטרה בב"א כמ"ש הזית רענן - י"ל יתירה מזו, דבאמת הקטירו מבעוד יום מהתמיד רק כזית בלבד, ובזה יש כבר שם הקטרה שמתיר אכילת הבשר, וכמ"ש בצפנת פענח (תרומות לב, ב) עש"ה (ונעתק בכללי התורה והמצוות ח"א ע' קעז) - אבל עדיין לא קיימו בזה כלל מצות הקטרה, כיון שעוד לא נתקיים הדין דבבת אחת (ולא כמו שתפסו ריממ"ק ורשד"ה דבכזית לחוד כבר קיימו המצוה דהקטרה, ז.א. כנ"ל) - אולם מכיון שהכזית הקטירו ביום א"כ יש בזה ענין החיובי שבהקטרה, וכפי שמבואר בלקו"ש ח"ג שהוא רק ביום דוקא, אולם חסר עוד תנאי בהמצוה דהקטרה, והיינו שיהי' בב"א - בלי הפסק הקטרה מקרבן אחר ביניהן - ואמנם תנאי זה בהחלט יתכן שאפי' מקיימין אותה אח"כ בלילה, איגלאי מילתא למפרע, שקיים בהכזית שהקטיר לפני"ז מבעוד יום מצות הקטרה בהכזית (לפחות) בלבד ג"כ).

ולפי"ז הכל א"ש מאד, ומיושב היטב מה שהקשה בריש גליון יד דלוד, ונסתר השגותיו בגליון יב דסיאטעל ס"ו ע"ש, (וגם מה שמקטיר בלילה, אין זה גדר "עבודה" וכנ"ל בארוכה ומיושב מה שהקשה בגליון קכג דמוריסטאון).

[אולם ע"י מה שכתבתי לתמוה בגליון לט דברוקלין (בסוף הערה יג) על הביאור שבזרע אברהם, - ולאחר זמן מצאתי שכוונתי בזה למ"ש בתורה שלמה חכ"ה מילואים סי' ז אות ג', עש"ה].

ולפי"ז יומתק מה שהביא בלקו"ש יתרו הנ"ל בהערה 71: "ובק"א לתו"כ שם: "ופירוש הפסוק היא העולה כו'...". - שהרי דוקא רק בקרבן התמיד של הערביים, אפשר לעשות שיהיו על המזבח כל הלילה כנ"ל, שהרי הקרבנות שלפניהם צריך להקטיר הכל ביום כאחת, כדי לקיים המצוה דהקטרה.

הרב ישכר דוד קלויזנר
נחלת הר חב"ד

ה. בלקו"ש ח"י מקץ¹ (ב) ס"ו מבאר פרש"י בד"ה אשר יאמר לכם תעשו. דרש"י כותב: "לפי שהי' יוסף אומר להם שימולו וכשבאו אצל פרעה וכו'", דלכאורה

- מנ"ל -

מנ"ל לרש"י בפש"מ דיוסף אמר להם שימולו, מה
הי' סעמו של יוסף בדרישתו מהמצרים שימולו ואיזה
תועלת יהי' מזה, ועוד יוחר: הרי ב"נ מצוים על
שפיכת דמים - "שפיכת דם עצמו" (ראה פרש"י עה"פ
"ואך את דמכם לגפשכם אדרוש") וא"כ איך אמר יוסף
להמצרים שימולו הרי הוא איסור שפ"ד?

ומבאר בהשיחה דמצד הציווי שנצטווה אאע"ה
"המול ימול יליד ביתך מקנת כסף" - יש סברא
(בפש"מ) שיש על יוסף שהי' השליט על הארץ דהיינו
שהיו (המצרים) נתונים תחת שלטונו וברשותו כמקנת
כסף - חיוב שיהיו המצרים נימולים וכותב שם בהע'
23: "וגם ע"פ ההלכה אנשי המדינה גופם קנוי
להמלך לדעת כמה ראשונים", - ועיי"ש בהשיחה
בארוכה.

ובקונטרס הע' הת' ואנ"ש דברוקלין (ח"ב ע'
59) הקשה ע"ז הת' א.פ. בזה"ל: "ולכאורה צ"ל
דהלא משמע שיוסף לא הי' הכח הכי חזק במצרים,
מכיון שלא הי' אלא משנה למלך, ולא המלך עצמו.
וגם כשרצה יוסף לקבור את יעקב אביו במצרים הוצרך
להכריח את פרעה ע"י מעשה השבועה, ובאם לאו הי'
לפרעה היכולת למונעו. ולכאן מכיון שאינו המלך
אינם נחשבים כמקנת כסף". ועיי"ש עוד בארוכה
(מה שהוסיף הת' י.י.ו. להקשות ע"ז, ומה שתירצו
שם הת' י.י.ו. וי.י.ג.)

אולם אליבא דאמת (ואף שע"ד הסברא וכו'
תירוצם מתקבל (בדוחק עכ"פ)) נעלם מהם (הן
מהמקשים והן מהמתרצים) מה שכותב כ"ק אד"ש בלקו"ש
ח"ה מקץ (ב) דליוסף הי' דין מלך ממש וכו' וז"ל
(בס"ה): "אויפן פסוק "רק הכסא אגדל ממך איז רש"י
מפרש "שהיו קורין לו המלך" אז דער איינציקער
חילוק צווישן פרעה'ן מיט יוסף'ן איז געווען
בלויז - וכלשון הכתוב "רק" - דאס וואס מען האט
ניט גערופן מלך, ובהערה 29: "אבל לא שהי' חסר
לו משהו בענין המלוכה עצמה, וראה פרש"י "שהרי
יוסף מלך הוא" עכ"ל. הרי מבואר שהי' לו דין
מלך ממש רק שלא היו קורין לו מלך. וא"ש. (וע"ע
מ"ש בענין זה בהע' הת' דלוד גליון יג ס"ו).
א' התמימים - אה"ק

ג ל י ו נ ו ת

ו. בגליון כו סעי' ד מקשה על פי' המהרש"א שפי' דברי התוס' ד"ה מה לאמה שמפרש הכוונה ב"יבמה תוכיח" שהפי' הוא - מה לביאה שקונה ביבמה. ומקשה בגליון למה לא נפרש כפשוטו דיבמה תוכיח שנקנית בביאה ואינה נקנית בכסף דמזה רואים דקנין כסף אינו חזק יותר מקנין ביאה כיון דיבמה נקנית בביאה ואינה נקנית בכסף, עיי"ש בדבריו.

ולד', הנהו מפרש אותו הפי' שפי' המהרש"א כי הרי הפי' מה לביאה שכן קונה ביבמה - שביאה יש לה מעלה על כסף, ובטל הק"ו, ולכן נק' "פירכא". ומ"ש שאז לא נוכל להקשות שטר יוכיח כי בטל הק"ו, הנה באמת צריכים להבין זה בדברי המהרש"א (שכנ"ל הרי היא היא) וכן בכל מקום דא"א שנאמר תוכיח אחר פירכא, כי מאחר שנפרך הק"ו - מה יועיל התוכיח.

והנה בכלל מפרשים שהיוכיח הוא שמביאים ראי' שזו המעלה אינה גורמת הדין מאחר שנמצא ענין אחר שאין לו זו המע' ואעפ"כ יש לו הדין. אבל סברא זו קשה להבין כי אעפ"כ הרי נתבטל הק"ו מאחר שהקל אינו כבר והחמור אינו חמור. ושמעתי פי' בזה מא"מ שי' שהתוכיח הוא שמאחר שנפרך הק"ו מביאה ולכן מביאים בנין אב משטר, ואח"כ כשאנו פורכים היוכיח אומרים יוכיח מענין הראשון ואח"כ פורכים גם זה ואומרים חזר הדין ואח"כ עושים צד השוה - זהו בנין אב משני כתובים. (אבל עדיין צ"ל מהי סברת בנין משני כתובים וצד השוה כי לכאור' הפי' שכ"א מראה שלא המעלה שיש בהשני היא הגורמת וה"ז כפי פי' הא' וצ"ע).

*

*

*

ז. בגליון כה סעי' יא בענין קושי' הראב"ד על הרמב"ם איך מועיל תשובה אחר התראה ומעשה, ותירוץ הצפנת פענח שזהו רק שינוי מדין עיר הנידחת לדין יחידים. ומקשה ע"ז בהשיחה שג"כ אינו מובן מאחר שתשובה אינה מועלת כלל בדיני אדם. ומקשה שם בהגליון שהרי אפשר לתרץ כתירוץ החת"ס שזה שמועיל תשובה הוא מפני שעד אז לא הי' עדיין התראה לדין

- עיר -

עיר הנדחת אלא לדין יחידים. ומקשה למה אין יכולים לפרש זה בדברי הצפנת פענח וגם לתרץ בזה את דברי הרמב"ם.

ולד' פשוט שא"א לפרש כן בדברי הצפנת פענח כי מאחר שהראב"ד בעצמו בודאי אינו מפרש כן בדברי הרמב"ם רק מצד שתשובה מועלת ולכן מקשה איך מועיל תשובה. וע"ז מתרץ הצ"פ שהתשובה מועלת רק לשנות הדין וא"כ משמע שגם הוא מפרש שהוא מצד תשובה ולא מצד שלא הי' עדיין התראה. וגם הקושיא למה אין יכולים לתרץ זה בדברי הרמב"ם ג"כ לד' אין זה קושיא כלל כי מאחר שפי' החת"ם בדברי הרמב"ם אינו כפשוטו, כי כפשוטו משמע שהוא מצד תשובה א"כ אין שייך להקשות למה אין מפרשין כהחת"ם מאחר שיש פירוש מרווח יותר שמתאים למשמעות הפשט בדברי הרמב"ם.

הרב פנחס קארף
- משפיע בישיבה -

ח. בענין הנ"ל, הנה מהמשך השיחה משמע שמבאר לשיטה שבהתראה הא' כבר נתחייבו בדין דעיר הנידחת והתשובה צריך להוריד דין דעיר הנדחת, ולכן מקשה איך מועיל תשובה לגבי ב"ד של מטה להוריד העונש החמור.

ואולי י"ל שהסברא בזה הוא היות שבהתראה הא' יש בו ענין שהוא יחיד ויש בו ענין שהוא חלק א' מהציבור (כמבואר בכ"מ) וע"כ כשמתרים אותו בפעם הא' שלא יעבוד ע"ז א"כ נכלל בזה ב' העונשים מה שהוא עובר בפרטיות ומה שהוא עובר כחלק מהציבור שאז אם יצטרפו אליו כל הציבור יהי' לו דין דעיר הנדחת, ולפי"ז יובן שפיר השאלה שם דמכיון שכבר היתה התראה ומעשה על עונש עיר הנדחת איך מועיל תשובה להוריד זה.

וכן מה שאין מפרש כן בצ"פ, אולי אפ"ל, [מלבד אשר בצ"פ אין מדגיש הענין שחסר כאן בהתראה מיוחדת, הנה] היות והצ"פ מביא מקור לדין הרמב"ם מסדום ששם כתיב שהקב"ה אמר ארדה נא ואראה וכפי' התרגום שהוא להביט אם עשו תשובה או לאו ולא נרמז כלל שהיתה ענין התראה מיוחדת לענין של עיר הנידחת, וד"ל.

*

*

*

ט. בגליון הנ"ל, הע' ט' שואל דבלקו"ש ח"א מבאר (עפ"י חסידות) למה הי' צריך אליעזר לקפיצת הדרך משום שמיד שהגיע הזמן של רבקה לצאת מבין החוחים הי' צריך להוציאה מיד, ולכן אליעזר סיפר זה ללבן שרצה להוכיח חשיבות הדבר שיצא מיד עם רבקה. ושואל הנ"ל מדוע לא הי' אליעזר יכול לצאת 17 יום קודם הזמן שיגיע מיד בזמן, וגם יאמר להם שיצא קודם שיגיע בזמן להוכיח חשיבות הדבר, ע"כ.

והנה מלבד אשר מובן שאין דומה ההוכחה שאליעזר הי' אומר מעצמו שהוא יצא קודם ולכן חשוב הדבר - להוכחה שהראה להם שמן השמים מהרו אותו ועשו לו נס כדי שיגיע מיד בזמן (ולהעיר שכפי המובן מהפסוקים ורש"י שם הנה זה גופא שעשו לו ניסים הי' גורם מכריע שיסכימו לשידוך), - הנה מלבד הנ"ל י"ל שדוקא כשרבקה נהייתה בת ג' אז קבל כוח וטענה לשלוח את אליעזר לרבקה (ולכן לא שלח קודם לכן את אליעזר), וכהלשון בשיחה "בשעת רבקה איז געווארן אלט דריי יאר מיט א טאג ... האט זיך דאס גלייך דערהערט ביי אברהם'ען. די דאזיקע ענדערונג איז אויך דער כוח און דער טענה אויף צו פארבינדן זיך מיט קדושה" וכו', עכלה"ק.

*

*

*

י. שם הערה יג, העיר לבאר הסברא שטלית צריך הידור משא"כ בית מכיון שבציצית יש ענין בעצם הקני' לקנות טלית ולכן שייך בזה הידור מצוה משא"כ בית. והרחיק הנ"ל לעשות נפק"מ דלפי"ז כשקנה לצורכו טלית לא שייך הידור מצוה. ולכאוף כיון שבשו"ע אדה"ז לא נזכר חילוק זה אפ"ל שאפי' כשקנה המעיל לעצמו יש ג"כ ענין הידור מצוה. ולכן צ"ל לכאוף שאף שבאופן זה הוא קונה לצרכו מ"מ כיון ששייך בכללות המצוה ענין לקנות טלית לעשות מצוה, א"כ אף כשאינו קונה אלא לצרכו שייך ענין ההידור מצוה בעצם הטלית שזהו חלק מהמצוה (דהיינו כנ"ל שיקנה), ואין צריך לעשות נפק"מ לפועל, וד"ל.

א' מהת'

ישיבה גדולה מיאמי רבתי

יא. ... בגליון ד (כד) מקשה הרב צ.ג. א) וז"ל:

- ולכאוף -

ולכאוף שם לא כתוב כלל איסור אכילה ע"כ אך
קושיתו היא על ריש לקיש שאומר אכילה אמר רחמנא
וליא, הרי מפורש שהתוף אוסרת אכילה ובפשטות
היא שעינוי נקרא (גם) העדר אכילה. אך בעיקר
קושיתו ב) שלפי הסברת כ"ק אד"ש בתש"ח לא מיתבא
דעת' כלל בפחות מכשיעור לכאוף היא קושיא אלימא
וצריכים ליישב. ויש לומר שאחר שאסרה תורה אכילה
(מסעם ישוב דעת) נעשה אכילה איסור, ע"ד הביאור
של כ"ק אד"ש בענין סכך פסול שחתיכה נעשה נבילה,
רק שלענין כרת צריכים שיעור של מיתבא דעת',
מאחר שהכתוף הוציא אכילה בל' עינוי, ועדיין
צ"ע.

הרב משה לברטוב
ברוקלין, נ.י.

*

*

*

לזכות

ב"ק אדמו"ר שליט"א

**יחזק השי"ת בריאותו ויארזך ימיו ושנותיו בטובה ומתיקות
ויעהיג את כל ישראל בכלל ואת אנ"ש בפרט בהצלחה מרובה
ויתליכנו קוממיות לארצנו בקרוב ממש**

